

JADAL USULDA ANOR YETISHTRISH UCHUN AGROTEXNIK TADBIRLARNING AHAMIYATI

Idrisov Xusanjon Abdujabborovich

q. x. f. f. d (PhD) FarDU Mevachilik va sabzavotchilik kafedrası

Maxmudova Muxtasar Usmonali qizini

Farg'ona Politehnika instituti magistri

Email; idrisovhusanzon@gmail.com

Annotatsiya

Maqolada subtropik ekin bo'lgan anorni jadal texnologiya bo'yicha yetishtirish to'g'risida qimmatli ma'lumotlar keltirilgan bo'lib, agrotexnik tadbirlarni bajarishda bu katta ahamiyat kasb etadi.

Kalit so'zlar; anor, nav, agrotexnika, ko'chatzor, shudgor, biologik xususiyat Ma'lumki, O'zbekistonda kuz-qish oylari nisbatan iliq kelib, o'ziga xos o'zgaruvchan ob-havo sharoiti kuzatilmoqda, qor va yomg'irlar bilan birgalikda quruq-sovuq hamda iliq-quyoshli kunlar almashinib turishi, bog'dorchilik ishlarini shunga mos holatda yuritishni talab etiladi.

Bunday tabiiy iqlim sharoitida mevali ekinlarini yetishtirilayotgan maydonlarda yuqori va sifatli hosili yetishtirishda bog'larda barcha agrotadbirlarni ilmiy asoslangan holda o'z vaqtida, sifatli amalga oshirib borish, har bir tuproq-iqlim sharoitlarini inobatga olgan holda mevali ekinlar navlarini joylashtirish, mavjud suv va yer resurslaridan – mineral va mahalliy o'g'itlardan unumli foydalanishni har bir fermer xo'jaligi rahbarlari puxta bilishlari shart hisoblanadi.

Anor daraxti sovuqqa chidamsiz bo'lib, -10 darajagacha chidaydi. Anor daraxtining qishli kunlardan saqlab qolish uchun uni ko'mish kerak. Ko'mish uchun eng qulay vaqt oktyabr oyining oxiri va noyabr oyining birinchi o'n kunligidir. Chunki bu vaqtda anor daraxti tanasida suv bo'lib, yaxshi egiladi va sinmaydi. Anor hosili yig'ishtirilib bo'lingach kech kuzda ya'ni oktyabr oyining oxiri va noyabr oyining birinchi yarmida ko'miladi. Ko'mishdan oldin anor shoxlari tirgovich yoki sim bag'azlardan yechib bo'shatiladi. Arqon bilan shoxlari yo'nalishi bo'yicha yig'ilib juft qilib bog'lanadi. Bog'langan anorni ikki kishi yog'och hoda bilan yerga yotqizilib tup ustiga xas xashak qamish karton tashlanib

ustidan belkurak bilan og'ir nam tuproq bostirilib ko'miladi. Ko'milganda tup ustidagi tuproq qalinligi 15-20 sm bo'lib har tomonlama tirqishsiz bekitiladi. Zax yerlarda yerga bir qavat xash-xashak tashlanadi, anor yotqizilib, ustiga yana bir qavat xas-xashak tashlab, shoxlari yigishtirilib ko'miladi. Iloji boricha anor tanasiga tuproq tegmay xashak ustida bo'lishiga e'tibor bering. Shundagina daraxt qishdan omon chiqadi. Yana bir jihati borki, qish cho'zilib ketgan davrda anor tanasini tuproq «yalamay», unga ziyon yetkazmaydi. Bahor boshlanib, mart oyining o'ninчисini o'tkazib, qishi bilan tayyorlangan o'g'it bo'lsa, anorning chuqurlariga solib ustidagi tuprog'ini tushirib, qo'yish lozim. Faqatgina xashagini olmang, chunki, kutilmagan sovuq tushib, tuproq ostidan issiq chiqqan anor daraxtiga tez ta'sir qilishi mumkin. O'zbekiston Respublikasining janubiy viloyatlaridan tashqari barcha tumanlarida anor tupi qishki sovuqdan himoya qilish uchun tuproq bilan ko'miladi. Ko'milgan anor tuplari mart oyi oxiri va aprel oyining boshlarida ochiladi. Ko'milgan anorzorlar yil oralatib oralariga 20 t go'ng 120 kg fosforli o'g'it berilib 25-30 sm chuqurlikda shudgorlanadi. Kichik maydonlarda egatlar yumshatilib o'g'it tuproq ostiga tushiriladi. Bundan tashqari o'suv davri davomida 170 kg azotli 60 kg kaliyli o'g'itlar tuproqqa solinib parvarish qilinadi. Sug'orishni qishki chilla (21 dekabr -1 fevral) paytida qish iliq kelib yer muzlamagan hollarda hosilli anor bog'larini sug'orishning ahamiyati katta bo'lib, solingan o'g'itlarning erib tuproqqa singishi va ayniqsa tuproq sho'rining yuvilishi yanada samarali bo'ladi. Kech kuzgi va qismida amalga oshiriladigan sug'orishlar pushta zaxlanishigacha olib borilmasligi kerak. pushtaning zaxlashi, havo keskin sovib yer kuchli muzlaganda pushtadagi ko'milgan anor tupi shoxlarini sovuq urishi yoki chirishiga olib keladi. Kech kuzda anorga beoriladigan go'ngning 80% atrofidagi miqdori beriladi. Farg'ona viloyatida anorzorlar qishda yaxob suvi bilan kamida ikki marta sug'orilishining ahamiyati juda katta. Chunki viloyatning asosiy ekin maydonlari sho'rlangan bo'lib yaxob suvi bilan tuproqdagi sho'rlanishni kamaytirishga erishiladi. Qishki sug'orishda anorzor tuprog'i pushtagacha zaxlatilmay sug'oriladi. Chunki anor tupi pushtasigacha qondirilsa pushtada yer muzlab ko'milgan anor tupi sovuqdan shikastlanadi, shuningdek tuproq namligining ortib ketishi tuproq ostidagi anor shoxchalarining chirib qolishiga olib keladi. Anor tupiga bahorda kesib shakl berilishi tupning to'g'ri shakllanib borishida va meaning sifatli bo'lishida ahamiyati juda katta. Bahorgi kesib shakl berishda asosan singan, qurigan, chirigan shoxlar olib tashlanadi, tupda 3-5 tagacha hosil shoxlar qoldirilib, ulardagi zichlashib qolgan mayda shoxchalar kesib olib tashlash bilan

siyraklashtiriladi. Qishki sug'orishda tuproq suvga qondirilmaydi. Chunki anor tupi pushtasigacha qondirilsa pushtada yer muzlab ko'milgan anor tupi sovuqdan shikastlanadi, shuningdek tuproq namligining ortib ketishi tuproq ostidagi anor shoxchalarining chirib qolishiga olib keladi.

Ko'milgan anorlar viloyatlar iqlim sharoitidan kelib chiqib mart oyining oxiri va aprel oyining boshlarida ochiladi. Ochishdan oldin ko'milgan anor tupi atrofdagi tuproq ketmon bilan jo'yak tomonidan pushtaga tomon yo'nalishda olinadi, so'ngra tup ustidagi tuproq ohista sidirib olinadi. Asosiy tuproq massasidan ozod kilingach qo'lga qo'lqop kiygan holda anor tupi shog'lari ichidan tutib yerdan ko'tariladi va tuprog'i silkitib birlamchi tozalanadi. Tup tagi tekislanib egatlari yumshatiladi. Tup tagi tekislanib egatlari yumshatiladi. Anor tuplari ochilgandan so'ng 10-15 kun o'tgach singan qurigan zich tik o'sgan shox va novdalar bo'lsa kesib olib tashlanadi. SHundan so'ng anor tuplari ko'tarilib quyosh tomonga yuzlantirib tirgovichlarga olinadi. Anorning gullash jarayoni o'ziga xos biologik xususiyatlarga ega. Ya'ni odatda mevalar 14-15 kun davomida gullasa, anor 1,5-2 oy o'zining qirmizi gullarini mahkam «tutib» turadi. SHuning uchun gulga kirish oldidan yoxud 75 foiz gullari to'kilgach bu tadbir qo'llangani maqulki, gullayotgan paytdagi dorilash yosh gullarni kuydirishi va hosildorlikning pasayishiga olib kelishi mumkin. O'zbekiston sharoitida anor kech kuzda xashak, qamish bilan yopiladi va bahorda ochiladi. Ko'chatlar 15-17 daraja sovuqqa chidasada izg'irin 20 gradusga etsa, yer ustki qismi, ya'ni tanasini sovuq urib ketadi. Yomg'ir bo'lgan holatlarda iloji boricha tuplar atrofining qotib qatqaloq bo'lishining oldini olishimiz joiz. «B-58», «B-59» kabi preparatlardan 10 litr suvga 1 osh qoshiq miqdorda aralashtirilib, ertalab va kechqurungi salqinda sepilsa, zararkunandalarga qarshi eng yaxshi vosita sanaladi. Anorning gullash jarayoni o'ziga xos biologik xususiyatlarga ega. Ya'ni odatda mevalar 14-15 kun davomida gullasa, anor 1,5-2 oy o'zining qirmizi gullarini mahkam «tutib» turadi. Shuning uchun gulga kirish oldidan yoxud 75 foiz gullari to'kilgach bu tadbir qo'llangani maqulki, gullayotgan paytdagi dorilash yosh gullarni kuydirishi va hosildorlikning pasayishiga olib kelishi mumkin

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Normaxmatov R., Vakil M.M. Anorchilik istiqbollari.- // O'zbekiston qishloq xo'jaligi. – Toshkent, 1997, - № 6.
2. Ostonaqulov T.E., Narzieva S.X., G'ulomov B.X.. Mevachilik asoslari.

Toshkent 2011 yil.

3. Ribakov A.A., Ostrouxova S.A. O'zbekiston mevachiligi. Toshkent: "O'qituvchi", 1981. 29-33 b.
4. Usmanov A.U. Yovvoyi meva daraxtlari.T.: «O'zbekiston». 1979.
5. Idrisov, X. A., & o'g'li soliyev, a. M. (2022, may). Sug 'oriladigan maydonlarda mosh (*Phaseolus aureus piper.*) Navlarining tavsifi. In international conferences on learning and teaching (vol. 1, no. 7, pp. 17-23).
6. Idrisov, X. A., Atabayeva, X. N. (2022, may). Loviya va mosh ekinlarining umumiy ahamiyati va biologik xususiyatlarini tahliliy o 'rganish. In international conferences on learning and teaching (vol. 1, no. 8, pp. 644-651).
7. Xalima, A., Xusanjon, I., & Abdulvosid, S. (2022). O 'tloqi-botqoq tuproqlar sharoitida mosh (*Phaseolus aureus piper*) ning o 'sishi, rivojlanishi va don hosildorligi. *Research and education*, 1(2), 373-381.
8. Xusanjon, I., & Abduxolik, K. (2022). Moshning yangi navlarini yaratishda seleksiya ko 'chatzorida o 'tkazilgan tadqiqotlar. *Research and education*, 1(4), 50-56.
9. Abdujabborovich, I. X., Ozodbek, A., Nodirbek, X., & Abrorbek, a. (2022). Sug 'oriladigan maydonlarda mosh (*Phaseolus aureus Piper*) navlarining simbiotik faoliyatiga ekish muddati va me 'yorining ta'sirini o 'rganish. *Science and innovation*, 1(1), 615-624.
10. Abdujabborovich, I. X., o'gli, u. X. I., qizi, a. D. A., qizi, y. M. N., & ogli, m. A. A. (2022). Tipik bo'z tuproqlar sharoitida mosh (*Phaseolus aureus Piper*) navlarini tadqiq etish. *Science and innovation*, 1(d2), 160-165.
11. Abdujabborovich, i. X. (2022). Qozoqi anorning biologik xususiyatlari. *Models and methods for increasing the efficiency of innovative research*, 2(13), 396-400.
12. Idrisov, X. A., & o'g'li Soliyev, a. M. (2022, may). Sug 'oriladigan maydonlarda soya etishtirish texnologiyasini takomillashtirish. In international conferences on learning and teaching (vol. 1, no. 7, pp. 286-295).
13. Abdujabborovich, i. X., & Gofurovna, r. F. (2022, may). Soya (*Glycine hispida* l) ning bilogik xususiyatlari va tashqi muxit omillari. In e conference zone (pp. 1-5).
14. Abdujabborovich, i. X., & teshaboyev, a. (2022). Soyaning kolleksiya ko'chatzorida samarali va maqsadli foydalanishning ilmiy axamiyati. *Science*

and innovation, 1(d3), 286-290.

15. Abdujabborovich, i. X., & o'g'li, x. A. M. (2022). Sholi seleksiyasi bo 'yicha o 'tkazilgan tadqiqot natijalarini tahliliy o 'rganish. Science and innovation, 1(d3), 276-281.
16. Abdujabborovich, i. X., o'g, p. J. G. A., o'g'li, e. K. E., & o'g, d. O. N. M. (2022). Soyaning yangi navlarini yaratishda nav namunalaridan samarali va maqsadli foydalanishning ahamiyati. Science and innovation, 1(d3), 269-275.
17. Abdujabborovich, i. X., & Mirzamaksudavich, b. R. (2022). Soyaning yangi navlarini yaratish bo 'yicha o 'tkazilgan tadqiqotlar. Science and innovation, 1(1), 776-785.
18. Idrisov, x. A. (2022, june). Osiyo loviyasi-mosh (*phaselus aureus piper.*)– biologik xususiyatlari. In international conferences on learning and teaching (vol. 1, no. 9, pp. 144-148).
19. Abdujabborovich, i. X., o'gli, u. X. I., qizi, a. D. A., qizi, y. M. N., & ogli, m. A. A. (2022). Tipik bo'z tuproqlar sharoitida mosh (*rhaseolus aireus piper*) navlarini tadqiq etish. Science and innovation, 1(d2), 160-165.
20. Abdujabborovich, i. X., & teshaboyev, a. (2022). Soyaning kolleksiya ko'chatzoridan samarali va maqsadli foydalanishning ilmiy axamiyati. Science and innovation, 1(d3), 286-290.
21. Idrisov, x. A., & karimov, a. A. (2022, july). Mosh (*phaselus aureus piper.*) Dan yuqori hosil olishda agrotexnik omillarning ahamiyatimosh (*phaselus aureus piper.*) Dan yuqori hosil olishda agrotexnik omillarning ahamiyati. In international conferences on learning and teaching (vol. 1, no. 11, pp. 106-111).
22. Xusanjon, i., & abduxolik, k. (2022). Moshning yangi navlarini yaratishda seleksiya ko 'chatzorida o 'tkazilgan tadqiqotlar. Research and education, 1(4), 50-56.
23. Abdujabborovich, i. X., o'g, p. J. G. A., o'g'li, e. K. E., & o'g, d. O. N. M. (2022). Soyaning yangi navlarini yaratishda nav namunalaridan samarali va maqsadli foydalanishning ahamiyati. Science and innovation, 1(d3), 269-275.
24. Abdujabborovich, i. X., & mirzamaksudavich, b. R. (2022). Soyaning yangi navlarini yaratish bo 'yicha o 'tkazilgan tadqiqotlar. Science and innovation, 1(1), 776-785.
25. Idrisov, x. A., & o'g'li soliyev, a. M. (2022, may). Sug 'oriladigan maydonlarda mosh (*phaselus aureus piper.*) Navlarining tavsifi. In international conferences

on learning and teaching (vol. 1, no. 7, pp. 17-23).

26. Idrisov Xusanjon Abdujabborovich, Xalbaev Akbar Namozovich. (2022). Soyaning seleksiya ko'chatzoridagi nav namunalarini qimmatli-xo'jalik xususiyatlarini o'rganish. *Models and methods in modern science*, 1(12), 22–25. <https://doi.org/10.5281/zenodo.7032183>. <https://doi.org/10.5281/zenodo.7032183>
27. Isag'aliyev, M., Obidov, M., & Matholiqov, R. (2019). Morphogenetic and biogeochemical features of the medicinal *capparis spinosa*. *Scientific journal of the Fergana State University*, 2(4), 46-49. <https://scholar.google.com/citations>
28. Matholiqov, R. Argic dasturidan foydalangan holda qishloq xo'jalik yerlarini tahliliy o'rganish. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences 2022 yil*. <https://scholar.google.com/citations>.

